
Om Perler

En prædiken af

Kaj Munk

Udgivet i 2015. Teksten må i denne form frit benyttes med angivelse af Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet, som kilde.

Kaj Munk Forskningscentret, Aalborg Universitet.

Indhold

Om Perler	4
Nytårsdag	4
Metadata om værket	4
Metadata om værket	4

Om Perler

Nytårsdag

Prædikedag Nytårsdag

Prædikedato 1. januar 1924

Prædiketekst Lukas 2,21

Prædikested Vedersø Kirke

Prædiken ID P010124-01

Kilde KMF-nr. 14.17.08 (Munks prøveprædiken, første prædiken i Vedersø. Med Sol og megen Glæde, 126-131)

Om Perler.

Naar Folk bliver gamle, saa kommer Overvejelsens og Betragtningens Stunder. Naar Benene begynder at blive for matte til at bære og Armene for trætte til at løfte og Øjnene for sløve til at se klart og Ørene for tunge til at høre rigtigt, og Interesserne for alt det, der sker i Øjeblikket, og som stadig optager de andre saa levende, begynder at falde af, saa maa det trofaste daglige Slid og Arbejde forsømmes og den lune Passiar og det hyggelige Samvær med Naboer og Venner og Bekendte forsages, og saa isoleres Mennesket: det er paa Vej til at lære at være ene, at slutte Venskab med Ensomheden. Saa sidder den gamle da hen i de lange Dage og ønsker, at han kunde være med blandt de andre som altid, og de andre har travlt og faar ikke megen Tid til at tænke paa ham. Og i de lange Nætter ligger han og venter — for selv Søvnens svigter ham nu — venter paa, at Dagen skal bryde frem, den Dag, hvoraf han intet har at vente sig. Og saa stiger der da en Længsel op i hans fattige Sind, en Længsel efter, som han selv siger, at Vorherre vil løse op for ham. — Jeg har et Evangelium at bringe dig, du gamle Mand og du gamle Kvinde: Du skal kun med Taalmodighed bære de Dage, Herren vil give dig — der er en Mening med dem — hører du, der er en Mening med dem, jeg ved ikke, hvad det er for en, og du ved det heller ikke, men der *er* en Mening med dem, og du skal bære dem med Taalmod, og saa en Dag vil Gud virkelig løse op for dig. Det er da et Evangelium, det kan du da forstaa, ikke? Det er Gud selv, der vil løse op for dig. Og naar det er Vorherre selv, der gør noget, saa ved

du, hvordan det bliver gjort, saa ved du, hvad det fører til. Men, du kære, inden det sker, da sidder du jo tilbage i Ensomheden, forglemmende og selv halvt forglemt, ja, men ogsaa huskende og husket, da er det Overvejelsens og Betragtningens Stunder, og da tænker du tilbage over dit Liv — det er da ogsaa godt, at Gud levner dig Tid til at gøre det — for Resten kan du ogsaa stavre ud i Marken ved din Kæp og se over det grønne eller naa ned til Havet, din vældige Nabo, og stirre ud over det og tænke paa Landet bag Hav, eller se dine smaa Børnebørns glade Leg i Solen — ikke sandt, saa helt glædesløst behøver en gammels Liv nu heller ikke at være — — men først og fremmest har du Minderne, saa se da paa dit Liv!

Var du engang en lys lille Glut, der lagdes med usigelig Ømhed og Varsomhed til Mors gode, varme Bryst og suged Livskraft af det? voxed til og løb nu og leged paa Vejen eller fandt Sten ved Havets Bred? blev puttet til Sengs af Mor, der folded sine Hænder om dine og bad Aftenbønnen med dig? Kan du huske, hvor levende og virkeligt det var for dig dengang: den gamle gode Gud Fader paa sin Trone i Himlen, der var saa mild mod alle, mest mod de fattige og bange, og Englene, som kom svævende ned fra Stjernerne og vogtede dig, saa du aldrig behøved at være ræd for noget som helst, og Jesus, som de var saa onde ved her paa Jorden, at du bad til, du havde levet dengang for at kunne komme ham til Hjælp — og da du hørte, han blev bedrøvet, hvergang du ikke var, som du skulde være, hvor loved du dig selv at gøre dig Umage for altid at være Fars og Mors Dreng eller Pige? Saa blev du større — var du med paa Søen? eller vogted du Faar paa Heden? Led du stundom Nød, sulten og forkommen? Kan du huske den lave Regnhimmel, de tunge, drivende Skyer, den svøbende Blæst? Lærte du Angsten for Mørket og det ukendte at kende og Styrken i en enfoldig Bøn? Og da Ungdommen kom med det meget farlige — med disse Drømme mod det høje, der — ak — for ofte blev til Handling i det lave — med alt det nye, der vældede op i *dig*, som var helt uforberedt, og vilde tage Magten fra dig og over dig alt det, hvori du slet ikke syntes at kende Gud, skønt — han var der nu alligevel. Og saa kom vel den Dag, da du satte Fod under eget Bord, da det nu var dig, som lagde dine Hænder sammen om to smaa foldede Barnenæver og hørte Aftenbønnens troskyldige Fremsigelse af en lille levende Mund, og Dagene gik med det vante Slid og den vante Hvile, mere af det første end af det sidste, og Børnene voxede til, og du blev ældre, til du blev gammel, og nu sidder du her og ser tilbage over dit Livs Perlebaand, og du ser de mange lyse og skinnende Perler og ogsaa de matte og mørke — som ogsaa er mange, Syndens: naar du glemte dig selv, eller naar du var dig selv — hvad vil du sige? — over for Hustru og Børn og Naboer og Venner og dig selv, det er alt sammen Gud, at synde mod sig selv og Næsten er at synde mod Gud, “Fader, vi har syndet mod Himlen og dig,” naar dit onde Sind brød op, og du ikke holdt dit vrede Lune nede, eller du lukked din Dør haardt for den fattige, eller du lod dine Børn se paa, hvor fixt du kunde snyde i Hestehandel eller lod dem høre dig bande — eller naar du glemte din Ægtefælle, hvor du vidste, det var Brøde at glemme — — — men hvorfor skal jeg staa her og nævne

Enkeltilfælde? — du ser selv de sorte Perler paa dit Livs Perlebaand — du ser dem selv, og du ved bedst selv, hvad de betyder.

I kære Kristne, der sidder i Vedersø Kirke og hører mig prædike denne Nytaarsdag, nu siger jeg eder noget, saa fuldt af Alvor, at Livet aldrig fører dybere Tale til Mennesker, og jeg siger eder det saa indtrængende, som jeg kan det, og jeg kan sige det indtrængende, for der ligger Selvoplevelse bag, og det, man selv har erfaret noget om og i, om det kan man tale — om alt andet kan man kun remse. Og det, jeg nu har at sige jer med Evighedsalvor i, det er dette: den Dag, vi stiller for Himlens Port, da staar vi hver med sit Livs Perlekrans i Haanden. Den skal vi vise St. Peder — og — tro mig nu — er der en eneste Perle deri, der er sort eller mørk eller mat, da ryster den Mand paa Hovedet, hvem Himmeriges Nøgler gaves, og saa maa den Sjæl gaa forbi. *Maa* gaa forbi; thi ind i Himlen, hvor alt er blændende Klarhed og Renhed, fordi Gud er der, kan intet mørkt eller urent lukkes — for saa var det jo ikke Himlen mere — det maa I dog kunne forstaa. Og nu skal I ikke sidde og tænke om mig: “Naa, han er altsaa dømmende — han hører altsaa til den Slags.” For jeg dømmer ingen, og jeg hører for Resten ikke til “den Slags”. Jeg siger jer kun ærligt og redeligt, hvad eders egen Samvittighed dog vel giver mig Ret i, siger jer, hvad jeg har forstaaet af Jesus, og hvad Livet har lært mig. Er ikke Perlerne i din Livssnor hvide, da rasler Portnerens Nøgler ikke, da maa din Sjæl gaa forbi. Men hør nu videre: Kristendommen fører en underlig Tale om Farvesammensætninger og Farvespil: hvis Angerens salte hede Taarer er flydt sammen med Draaber af Kristi Naglegabs røde Blod, og du saa deri har tvættet din Perlekrans, saa vil du se, at de sorte Perler er blevet blændende hvide, naar du tager dem op. — Den kærlige rene Jesus han led paa Golgata for med evig Myndighed at vise Mennesker, at Synden er lige saa stor en Alvor, som Guds Kærlighed er. — Det er da saa rigtigt — ikke? — vi kan dog ikke, vi Mennesker, gaa lige ind i Himlen, saadan som vi er, saa var det jo ikke Himlen, og blev det vel ingensinde — det onde maa udbrændes i os — det er, vi maa hade det onde — det er, vi maa ville stræbe mod daglig Anger og Forbedring — vi maa have Retningen mod Gud — der er Alvor i det — men naar din Angers Taare og din Frelses Blod har skænket dit Jordeliv Himmelglans, da aabner sig Himlens Borgeled, da gaar du ind i Guds Rige.

Dog glemte jeg før nogle Perler, den tredie Slags Perler i Snoren, de blaa. De tykkes dig ofte helt sorte, men de var ikke sorte, de var blaa. Kan du huske, dengang du var ude at tjene, og din Husbond var haard og ofte gjorde dig Uret, eller dengang den spanske Syge røved dit Barn, eller dengang, han blev derude paa Søen, Forsørgeren, Faderen, Manden, eller dengang du ikke maatte faa den, du havde saa inderlig kær, eller da Sygdom og Lidelser bandt dig til Lejet eller en af dem, du staar nær, eller førte sit Bytte bort til Hospitaler og Anstalter og Kirkegaard, eller dengang den, du stoled paa, sveg dig og

gjorde det umulige, eller naar Fattigdommens hule Øje stirred paa dig, mens Aviserne fortalte om Overflod og Vellevned andetsteds, alt det, der fik dig til at stønne mod den stumme, lukkede Himmel: Hvorfor? Hvorfor? — Det er Livssnorens blaa Perler, dem, der tykkes dig sorte, men ikke er sorte, og faldt din Smertes hede Taarer og Draaber fra Kristi Naglegab paa dem, se, da fik de en gennemsigtig Klarhed, da forstod du, at det, du ikke forstod, det skulde du engang forstaa, fordi der var en Mening i *det* og med *det*, som syntes at være helt meningsløst, og naar engang den Taage er forsvunden, og du er traadt ind i Guds Herlighed, da vil du se, at just de blaa Perler straaler nu med den skønneste Glans; “thi Smerten er kun Vrangen af Salighedens Dragt, i Dybets dunkle Kilder spejler sig Lysets Pragt.” Thi der var en Købmand, som søgte skønne Perler, og han fandt en overmaade kostbar Perle, og han solgte alt, hvad han ejede, og købte den og satte den paa sit Perlebaand og saa kun den — kun den — saaledes lyder den store Digters Ord. Den Købmand var dig og mig! Gud give os Sans og Syn for den kostelige Perle!

Og se, jeg begyndte med at sige: Naar Folk bliver gamle —, og hvorfor begyndte jeg med *det*? Jo, for i Gaar var et Aar blevet gammelt, og det sad i Aftes og saa tilbage paa sit Liv. Og det saa mange Perler, store og smaa, hvide og blaa og sorte — men saa usikkert og skiftende er Dagslyset i disse korte Vinterdage, at der ofte vanskeligt kan skelnes mellem Perlernes Farve — en, der synes hvid, er maaske nærmere sort — og blaa eller sort kan være svært at afgøre — og Aaret sukkede tungt. Det tænkte paa det meget, der var mistet, og det lidet, der var vundet, og det vidste, at det lidet, der var vundet, ogsaa en Dag skulde være mistet. Og det gamle Aar nikkede og gentog for sig selv Profetens Ord: Der er en Røst af en, som siger: Raab! og der svares: Hvad skal jeg raabe?

Alt Kød er Hø og al dets Ynde er som et Blomster paa Marken. Høet bliver tørt, Blomsteret falder af, thi Herrens Aande blæser derpaa. Saa nikkede Aaret, tungsindigt smilende, som den gamle Hedning det var, og med Ordet: “Alt er Forgængelighed”, gik det resigneret ind i Døden, var forbi. Og i Dag staar det nye Aar hos os, den nye Hedning, der begynder paa den Vise, hvor den gamle slap: “Saa gaar vi ind i 1924 for at kæmpe de samme Kampe og lide de samme Skuffelser og gøre de samme Fejl og leve det samme Liv som i Fjor og alle de forrige Aar. For der er intet nyt under Solen. Sol staar op, og Sol gaar ned og iler mod det Sted, hvor den staar op. Vinden gaar mod Syd, drejer sig mod Nord og vender tilbage i samme Kredsløb. Alle Strømme rinder mod Havet, og Havet bli’r aldrig fyldt, det Sted, hvorhen Floderne løber, bliver de ved med at løbe. Det, der kommer, er ikke andet, end hvad der har været, og det, der sker, er ikke andet, end hvad der er sket, det Krumme kan ikke vorde lige, og Manglerne kan ikke tælles. Altsammen er det Tomhed og Jagen efter Vind.” Se, saadan taler det unge Aar til os; thi Ungdommen nu om Dage er ofte træt og modløs og haabforladt og uden Tro og Virketrang og Vilje.

Og vi, vi synes, der er saa overmaade meget rigtigt i denne unge trætte Hednings Tale; men som Kristenfolk vilde vi gerne svare, og vi vender os da til Dagens Text — den er besynderlig kort — men den rummer det Ord Jesus. Skal da det Ord Jesus være det nye Aar, vort nye Aars Skilt? Skal vi sætte det over vort Hjem, skal vi tage det med os paa alle vore Veje? Kan det hjælpe? Hvad betyder det Ord? Kære Kristne! I ved, det betyder Frelser, og I ved, at i 2 Aartusinder, nej, saalænge Jorden har staaet, har det Ords Betydning været Menneskers Skjold og Højborg, Værnet, der gjorde dem usaarbare, naar de gik frem, Tilflugten, hvor de altid kunde ty hen og føle sig hjemme og trygge. Saa være det da det samme for os i det nye Aar — opfat det, som du vil! det gælder ikke den rette Tro, men det rette Liv i den rette Tro, og den rette Tro er det rette Liv: Viljen til Kamp mod det onde i og uden for dig, Viljen til at gøre det gode, Sorgen over, at det slaar dig fejl, naar det gør det, Tilliden til, at det nytter, for det gør det, Udholdenhed over for Skæbnens Slag — Jesus vil hjælpe, den Kristne forstaar dette Ord — og Livet leves under Evighedens Glans — —

Hvi gemmer du Støvet i Kiste,

hvi rister du Navnet i Sten,

naar ikke i Troen du vidste,

at vaagne skal slumrende Ben!

Lad Legemet kun sig udhville

og savne med Synet al Sans,

det skal baade vaagne og smile

og skinne og skues i Glans.

Naar under de rødmende Skyer

der stødes i Himlens Basun,

for Gravfolket Morgenens gryer,

sig rejser Guds faldne Paulun.

Kunde jeg faa Lov til at leve mit Liv saadan, at i Menneskers Hjerter, om saa blot i faa, Viljen til det gode og Haabet om Evigheden blev renere og stærkere, da var Betingelsen naaet for, at jeg ikke skulde betragte mit Liv som forspildt. Thi det er det, jeg vil: styrke i Mennesker Viljen til det gode og Haabet om Evigheden. Venner, hjælp mig med det!